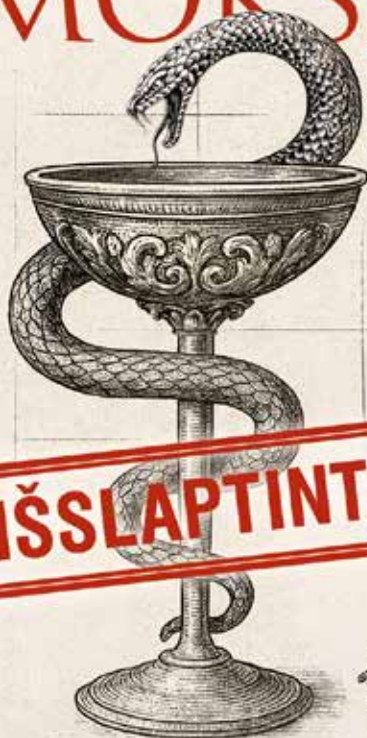

ANONIMAS

DIDYSIS FARMACIJOS SAMOKSLAS

IŠSLAPTINTA

Nuslėptoji medicinos istorija

Ko jums nepasako daktarai, arba kodėl liga yra
pelningesnė nei sveikata

obuolys.

ANONIMAS

DIDYSIS FARMACIJOS SAMOKSLAS

Vertė
UAB „KNYGŲ MINISTERIJA“

TURINYS

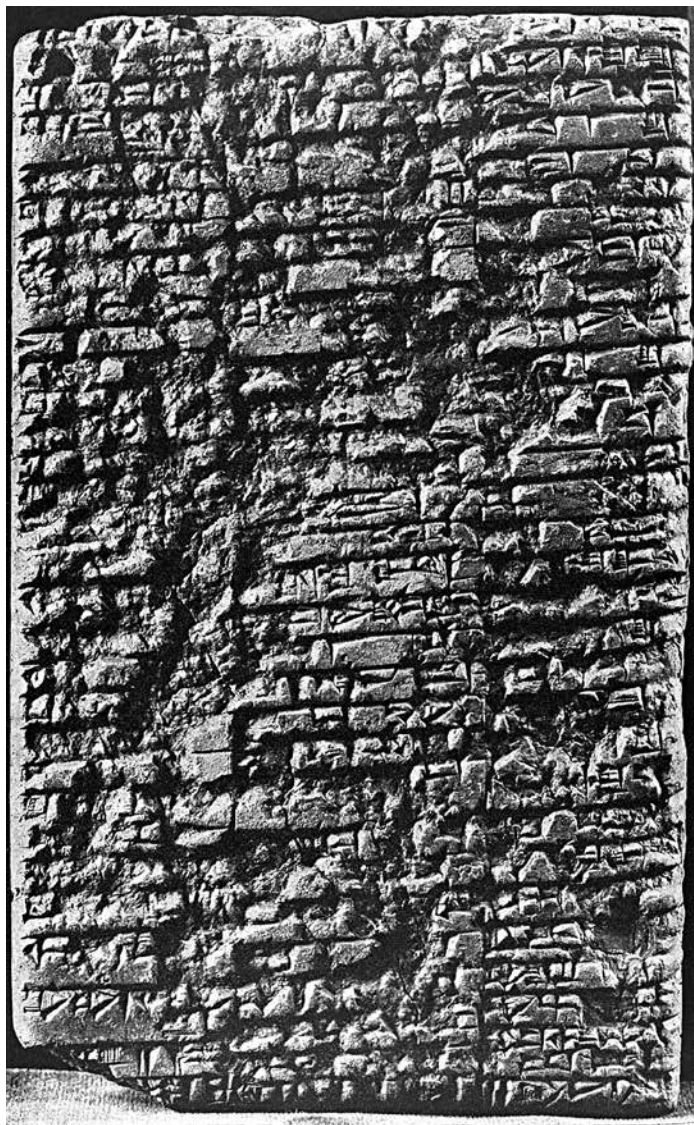
Prologas	7
1 skyrius. DIDŽIOJI AMERIKOS APGAULĖ	17
2 skyrius. NUO ALCHEMIJOS IKI CHEMIJOS	29
3 skyrius. FLEKSNERIO PERVERSMAS	43
4 skyrius. FARMACIJOS ŠIMTMETIS	57
5 skyrius. PARDUODAMAS GYDYMAS	71
6 skyrius. CHEMINIS PROTAS	83
7 skyrius. VAIDUOKLIAI LABORATORIJOJE	97
8 skyrius. OPIOIDŲ IMPERIJA	109
9 skyrius. INFORMATORIAI	119
10 skyrius. PASITIKĖJIMO ŽLUGIMAS	131
11 skyrius. PASAULINĖ SVEIKATOS VALDYMO STRUKTŪRA	141
12 skyrius. PATENTAI, PELNAS IR IŠLIKIMO KAINA	153
13 skyrius. BIOTECHNOLOGIJA IR NAUJOJI KONTROLĖS RIBA	167
14 skyrius. DUOMENYS, ALGORITMAI IR PROGNOZAVIMO ANALIZĖ	181
15 skyrius. NEMATOMOSIOS RANKOS ETIKA	195
16 skyrius. NAUJOSIOS MEDICINOS LINK	207
Epilogas. GYDYTOJO SUGRĮŽIMAS	219
Autoriaus pastaba	223
Rinktiniai šaltiniai ir tolesnis skaitymas	225

Gydytojas matuoja damos pulsą vaistinėje. Aliejinė tapyba.
Emili Casals i Camps, apie 1882 m.

PROLOGAS

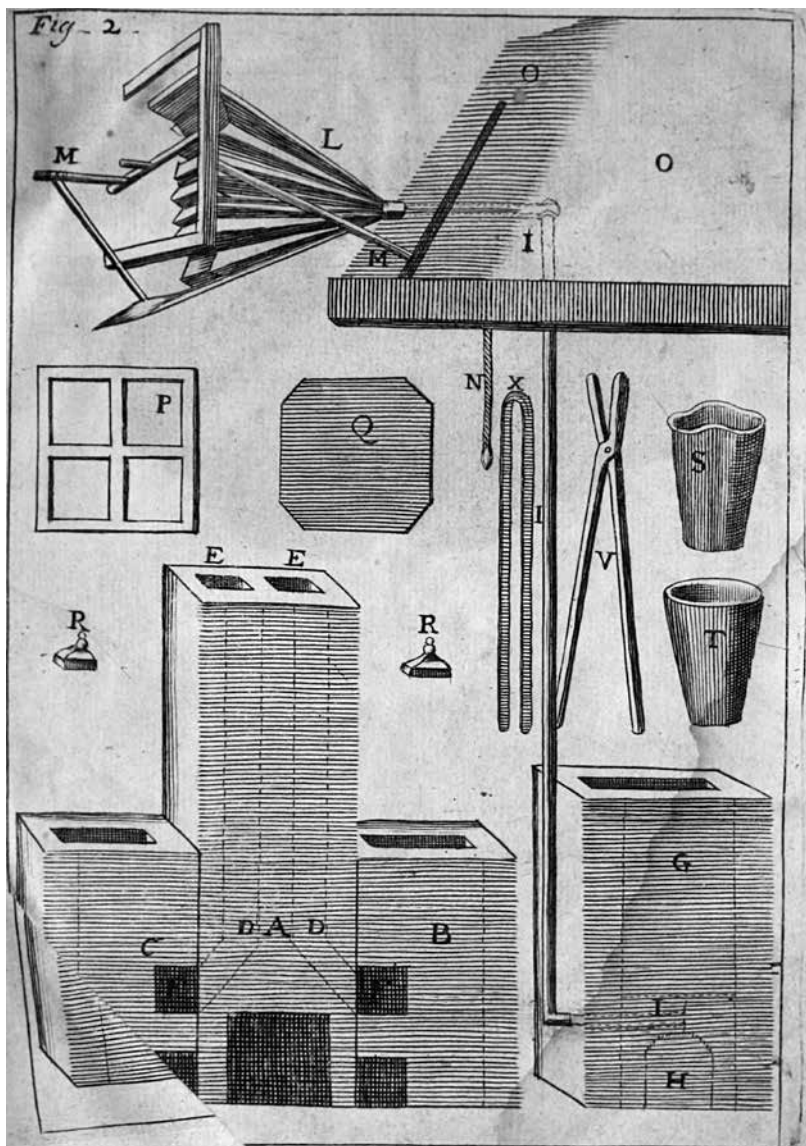
Medicinos istorija prasideda ne laboratorijoje, o dūmuose. Tarsi kokiam nors kontinuumo tarp pergamento ir liepsnos, Aleksandrijos pelenuose dingo tūkstančiai gydymo priemonių ir būdų. Tarp jų buvo ritinių, kuriuose rašoma apie žaizdas ir žoleles, širdį ir organizmo skysčius, raminančius vandenį ir deginančias šaknis. Gaisrui praėjus, pasauliui teko viską atkurti iš nuotrupų. Vėliau kiekviena civilizacija bandė atkurti prarastą žinių visumą – ir šios žinios buvo pasisavintos, išgrynintos, o tada vėl prarastos. Senovės žmonės nebuvo kvaili. Jie pažino kūną stebėdami, klausydami ir laukdami. Jau seniai žinote apie svogūnų sulčių, medaus ir pelėsių savybes. Indijos gydytojai rašė apie virškinimą, kraujotaką ir nerimastingos dvasios būsenas, susiedami maistą su kvėpavimu ir taip kurdami

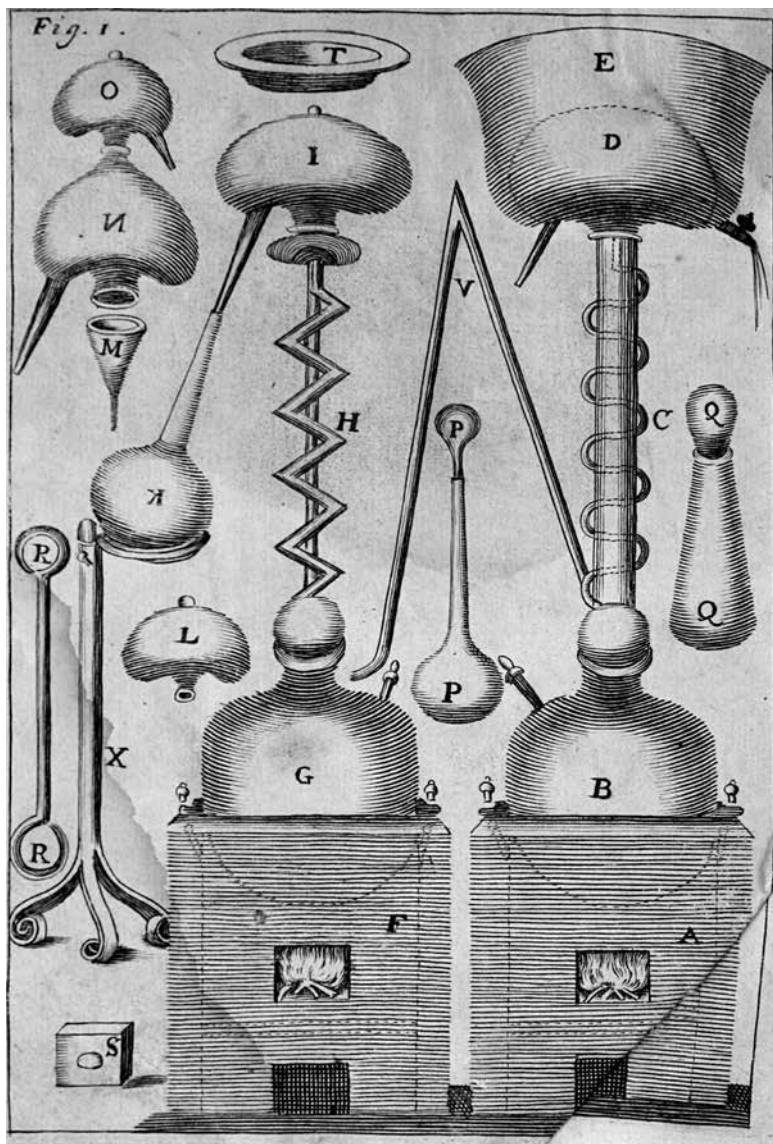
Nipuro farmakopēja, apie 2225 m. pr. Kr.

pusiausvyros filosofiją. Kinijoje pulso ritmas buvo kalba, o Graikijoje gydytojo menas reiškė pritaikyti žmogaus prigimtį prie pasaulio metų laikų. Jų gydymas buvo lėtas, atsargus ir šventas – kiekviena žolelė buvo mažas tikėjimo aktas kūno atmintimi, kad šis gali išsigydyti pats. Aleksandrija buvo tos atminties saugykla. Ten pynėsi Egipto, Graikijos, Indijos ir Persijos žinios. Tai buvo ne biblioteka, o veikiau balsų srovė. Tekstai buvo kopijuojami, taikomi, ginčytasi dėl jų. Tuo metu medicina neturėjo sienų; ji plito kartu su prekyba. Kilus gaisrui, atsitiktiniam ar dievų palaimintam, buvo prarasti ne tik rankraščiai: buvo prarasta tradicija. Sugriuvo tiltas tarp tradicijų. Žmonijai prireikė šimtmečių, kad atkurtų tai, ką jau žinojo.

Po to įsivyravusi tyla buvo vaisinga ir žiauri. Toje tuštumoje iškilo imperijos. Verždamasi per vandenynus, Europa susidūrė su kraštais, kuriuose medicina tebeklestėjo senuoju būdu – per šaknis ir giesmes, vietos atmintį ir žodžius. Užkariautojai turėjo skalpelius ir šventraščius, teigė, kad tik jų mokslas yra šviesa. Sutikti gydūnai buvo pervadinti burtininkais, o jų farmakopėjos – „primityviomis“. Tačiau iš tų pačių kolonijų atkeliavo ir šiuolaikinės farmakologijos stebuklai: chininas iš Pietų Amerikos

Karališkoji galeninė ir cheminė farmakopėja, 1704 m.

Karališkoji galeninė ir cheminė farmakopėja, 1704 m.

medžių žievės, morfinas iš Artimųjų Rytų aguonų laukų, kokainas, distiliuotas iš Andų lapų, digitalis, ištrauktas iš rusmenės. Tai, kas kaime smerkta, buvo išpilstoma į buteliukus laboratorijoje. Šįkart žinios nebuvo sunaikintos, o tik paverstos pelnu. Imperija išnyko, tačiau jos hierarchija išliko. Medicina taip pat tapo civilizacijos ženklu, išreikštu chemijos kalba ir atsidūrusiu tų, kurie galėjo sau leisti laboratorijas, rankose. Pribuvėjos ir žolininkės – savų bendruomenių atramos – buvo nutildytos kylant profesionaliajai medicinai. Licencijos pakeitė pameistrystę. Lotynų kalba pakeitė giminės tradicijas. Gydymas tapo susijęs su įgaliojimais, o ne tęstinumu. Įgaliojimai buvo paversti galia, o XIX–XX a. sandūroje jėgos alchemija galiausiai buvo įgyvendinta. Mokslas laimėjo, bet kartu ir pasidavė. Dalybos baigėsi: menas, priklausęs bendruomenei, dabar priklausė institucijoms; išmintis, keliavusi per rankas, kvėpavimą ir kaulus, dabar tekėjo per patentus ir stiklinius buteliukus. Žodis *gydymas* nebereiškė praktikos, kuria užsiėmė gydantys žmonės; dabar jis reiškė tai, ką jie nešiojosi su savimi produkto pavidalu. Tačiau prasmės troškimas išliko. Po šiuolaikinės pažangos grandinėmis teka senoji srovė: troškimas tikėti, būti išgydytam, pasitikėti, kad kažkur

Vienuolis vaistinėje. Apie 14 a.

Eberso papirusas (apie 1550 m. pr. Kr.) iš Senovės Egipto su *Cannabis sativa* (kanapės) tepalo uždegimui gydyti receptu.

yra vaistas nuo visko, kas mums kada nors kėlė skausmą. Tas troškimas, senas kaip ugnies šviesa, tapo naujos rūšies komercijos varomąja jėga.

Pirmieji stebuklingų tonizuojančių preparatų parduėjai tai žinojo instinktyviai. Jie kreipėsi ne į protą, o į skausmą krūtinėje, baimę, kad senka laikas, poreikį tikėti. Aleksandrijos aidas sugrįžo į pramoninio pasaulio gatves – ne ritiniais, o buteliukais. Šventas gydymo menas atkeliavo į reklamos amžių. Vėlesnė imperija buvo sukurta ne žemėms užkariauti, o sveikatai teikti. Jos simboliai kitokie – balti chalatai vietoj mantijų, prekių ženklai vietoj antspaudų – tačiau jos pamatas tikėjimas. Kas galėjo nuspręsti, kas yra gydymas, galėjo jį ir valdyti. Kas galėjo parduoti šį apibūdinimą, galėjo iš to gauti naudos. Mokslo imperija atsirado ne iš laboratorijų. Ji gimė iš tikėjimo, o tikėjimas, kaip vėliau patvirtino šimtmečiai, yra pati pelningiausia iki šiol atrasta substancija. „Amerikos afera“ buvo ne skandalas, nuo kurio derėjo apsivalyti, o pranašystė.

Hec autem eadem Item
herba umbilico infanum in
ta rumpoita pfectissime medet
ip sanat. Nomen istius herbe lactu
ridis nuncupatur.

Agrostis quidem dicitur coosindos.
Quidam camellam eam vocant.

upales. Epanchenon. Egyptij: u
Oceym. Itali: Cuoacum. Quidam autem
lacturidem eam appellant. Na
tura ei: ad duriciem stomachi.

Hec etiam lacturidis granum cum
popime purgatum fuit.
in aqua calida potandum abis. Ita
umalucum purgat: reum sanat.
Nomen huius herbe lactuca lepo
rina dicitur.

Nasatur in locis cutis: hablotis.
Lep autem in estate cum animo de
ficiat: hanc herbam comedit: ideoq;
lactuca leporina dicitur. Prima cu
ta ipsius. Ad remediandum feb
herbam lactucam leccantem;

1 SKYRIUS

DIDŽIOJI AMERIKOS APGAULĖ

MRS. LYDIA E. PINKHAM, OF LYNN, MASS.,

Woman can Sympathize with Woman.

Health of Woman is the Hope of the Race.

Yours for Health
Lydia E. Pinkham

LYDIA E. PINKHAM'S VEGETABLE COMPOUND.

Is a Positive Cure

**for all those Painful Complaints and Weaknesses
so common to our best female population.**

It removes faintness, flatulency, destroys all craving
for stimulants, and relieves weakness of the stomach.
It cures Bloating, Headaches, Nervous Prostration,
General Debility, Sleeplessness, Depression and Indi-
gestion.

That feeling of bearing down, causing pain, weight
and backache, is always permanently cured by its use.

No family should be without LYDIA E. PINKHAM'S
LIVER PILLS. They cure constipation, biliousness
and torpidity of the liver. 25 cents per box.

Sold By All Druggest

Lydijos E. Pinkham augalinių preparatų reklama, 1882 m.

XIX–XX a. sandūroje Amerika buvo pažangos ir tinktūrų tauta. Atrodė, kad kiekviena vaistinė ir pašto siuntų kompanija gyrėsi stebuklais, garantuojančiais išgydyti visas ligas. Gyvybės eliksyro, daktaro Kilmerio „Swamp Root“, Lydijos Pinkham „Vegetable Compound“ buteliukai ir kosulio sirupai, milteliai, kurie žadėjo „atgaivinti nervus“ ir „išvalyti kraują“, užpildė lentynas visur. Kuo daugiau žmogus kentėjo, tuo labiau klestėjo rinka. Skausmas tapo preke. Patentuoti vaistai neturėjo nieko bendra su išradimais: patentai saugojo jų receptūras kaip komercinės paslaptis. Tikrieji jų ingredientai buvo žinomi tik juos gaminusiems žmonėms; dauguma patentuotų vaistų buvo alkoholio, morfino, opiumo ir panašių raminamųjų mišiniai, į kuriuos buvo pridėta cukraus ir kvapų, kad skonis būtų saldesnis. Jie veikė iš karto. Tada sekė euforija, ramybė, palengvėjimas ir priklausomybė. Žmonės tikėjo, nes kažką pajuto. „Įtikinimo mokslas rado savo pirmąją laboratoriją. Ir tai ne chemija, o emocijos.“ Sėkmingiausi šio amžiaus daktarai nebuvo gydytojai. Tai buvo reklamos

kūrėjai. Jie žinojo, kad vaistas nebūtinai turi gydyti. Jis turi suteikti viltį. Motina, žiūrėdama į mirštantį vaiką, neprašė įrodymų, ji reikalavo matomo poveikio. Nuovargio išsekintas vyras nenorėjo gydytojo nuomonės, jis norėjo buteliuko, kuris jam žadėtų: „Tu vėl gali būti stiprus.“ Gydyimo verslas atrado pasakojimo magiją.

Ant etiketės buvo pavaizduotas Lidijos Pinkham – geros akys, motiniškas veidas, nepriekaištingas tyrumas. Niekada nesusitikusi su savo klientais, ji sugebėjo tapti viena žinomiausių moterų Amerikoje. Kiekvienoje dėžutėje buvo asmeninis ponios Pinkham laiškas, kuriame ji dalijo patarimus ir užuojautą; jos kompanija samdė šimtus moterų atsakyti į tūkstančius laiškų, ateidavusių kiekvieną savaitę. Jos receptūra, kurioje buvo daug alkoholio, nuramino milijonus vargstančių moterų ir kartu padėjo jos šeimai susikrauti turtus. Ne vienas sekė jos pavyzdžiu. Pavyzdžiui, „Kickapoo Indian Remedies“ keliaudavo vežimais ir bandė parduoti „senovinius genties eliksyrus“ baltaodžių rinkoje. Jų pasirodymai buvo spektaklio ir giesmių derinys, žadantis naujoves ir romantišką gyvenimą su buteliuku. Dr. Kilmer's „Swamp Root“ buvo parduodamas su gausiais atsiliepimais ir žinomų žmonių

Skaitykite likusius
212 iš **232** puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

klausykla.lt

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

Kas iš tikrųjų valdo mūsų sveikatą?

Ši knyga – tai stulbinanti kelionė per medicinos istoriją, atskleidžianti, kaip iš švento gydymo meno gimė viena galingiausių šiuolaikinio pasaulio imperijų. Nuo Aleksandrijos bibliotekos pelenų iki šiuolaikinės laboratorijos burbuliuojančių cheminių eksperimentų – žmonijos troškimas išgyti virto pelno mašina.

Knygos autorius meistriškai jungia istorinius faktus, korporacijų užkulius ir filosofinius apmąstymus apie tikėjimą, mokslą ir galią. Tai ne sąmokslo teorija, o intelektualinis trileris, priverčiantis iš naujo permąstyti, kam iš tiesų priklauso mūsų kūnai, ligos ir viltys pasveikti.

Provokuojanti, įtraukianti, parašyta poetiškai ir tiksliai – ši knyga nepaliekia abejingų. Perskaitęs ją, į vaistinę žengsi atsargiau.

**Skaityk.
Komentuok.
Sek.**

linktr.ee/obuolys.lt

ISBN 978-609-484-934-3

Negrobinė literatūra > Žurnalistinis tyrimas

Vaidmantis: C. P. P. P.

SKAITANTIS ŽMOGUS YRA GRAŽUS